

OKUL GÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELEMESİ

Elvan Yıldız Akyol¹

Öz

Son yıllarda okullarda meydana gelen olaylarla ilgili literatür ve basında yer alan haberler incelendiğinde, okullarda yaşanan güvenlik problemlerindeki artış göze çarpmaktadır. Okulların güvenli hale getirilmesi için bu konunun derinlemesine incelenmesi ve bu konuya ilişkin akademik çalışmaların yapılması, bulguların değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı, okul güvenliği ve güvenli okul hakkında genel bilgi vermek ve farkındalık sağlamak için okullarda yaşanan güvenlik problemlerine ilişkin alanyazını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, bu çalışmada Türkiye’de ve yurtdışında yapılan çalışmalar fiziksel ve psikolojik açıdan incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul güvenliği, güvenli okul, okullarda güvenlik problemleri

Abstract

In recent years, when the news about the violence occurred in schools is investigated, the increase in the security problems at schools attracts people's attention. In order to turn the schools into safer places, it is very crucial to investigate this subject deeply and make academic works and assess the findings related with this issue. In this case, the purpose of this study is the investigation of the literature about the security problems faced with in schools in order to provide general knowledge and awareness about school safety and security. For this purpose, in this paper, the studies made in Turkey and abroad are investigated in terms of physical and psychological variables.

Key Words: School safety, safe school, security problems in schools

Giriş

Güvenlik, insan yaşamında hem fizyolojik hem de psikolojik boyutu olan bir kavramdır. İhtiyaçlar açısından ele alındığında, güvenlik Maslow'a göre nefes almak, yemek ve içmek gibi temel ihtiyaçlardan sonra ikinci sırada yer alır. Bu bakımdan güvenlik, yaşamdan ve yaptığımız işten aldığımız doyumunu etkileyen önemli bir faktör ve aynı zamanda başarı ve verimliliğimizi etkileyen temel etmenlerden biridir. Okullarda nitelikli bir öğrenme ortamı oluşturabilmek için hem öğrencilerin hem de öğretmenler açısından güvenli bir ortam yaratılması büyük önem taşımaktadır. Güvenli okullar ve okul güvenliği mevzu bahis olduğunda konuya çok farklı açılardan bakmak ve tanımlamalar yapmak mümkündür. Okul güvenliğinin özünü oluşturan konular, okulun emniyeti ve asayişinin temini, okulun olası afetlere ve kriz durumlarına karşı hazır bulunmuşluğu, okulun fiziksel çevresinin güvenliği, sağlık ve madde bağımlılığına ilişkin güvenlik ve okul çevresindeki trafik unsurlarının uygun şekilde düzenlenmesi şeklinde sıralanabilir (Turhan & Turan, 2012).

Literatürde okul güvenliği kavramına ilişkin çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Dönmez (2001) okul güvenliğini, öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin kendini fiziksel, duygusal ve psikolojik açıdan özgür hissetmeleri olarak tanımlamıştır. Güven (2002) ise okul güvenliğini, okulda öğrenme için uygun bir ortam yaratılması olarak tanımlamaktadır. Wanat (1996, Akt: Memduhoğlu & Taşdan, 2008), okul güvenliğini, öğrencilerin, öğretmenlerin ve okuldaki diğer personelin kendilerini fiziksel, duygusal ve psikolojik bakımdan özgür hissetmeleri olarak tanımlamıştır. Dönmez ve Özer'e (2009, s.7) göre "okul güvenliği; öğrenci ve okul personelinin okul içinden ya da çevreden kaynaklanan suç, şiddet, saldırganlık, zorbalık, hırsızlık, vandalizm, alkol, sigara ve uyuşturucu madde kullanımı, cinsel ve ırksal taciz gibi istenmeyen davranışlara karşı korunmaları ve okulda bir kriz ortamı yaratabilecek olağanüstü hallerde (örn. silahlı saldırı, yangın, deprem gibi) can güvenliğinin en üst düzeyde sağlanmasıdır." Okul güvenliği sadece okul ortamıyla sınırlı değildir. Okul güvenliği, çocuğun ya da diğer okul personelinin okula gitmek amacıyla evinden ayrılması anından başlayarak tekrar evine gelinceye kadarki tüm aşamaları kapsar (Memduhoğlu & Taşdan, 2008).

Bunların yanı sıra, güvenli okul kavramı, öğrencilerin ve öğretmenlerin fiziksel ve psikolojik zarar görme kaygısı olmadan, özgür bir ortamda öğrendikleri ve öğrettikleri düzenli ve amaçlı yerler olarak ifade edilmiştir (California Department of Education, 1989, Akt: Dönmez & Özer, 2009).

Okul güvenliği ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, okul güvenliği sorununun sadece ülkemizde değil, tüm gelişmiş ülkelerin son yıllardaki önemli eğitim sorunlarından biri haline geldiği göze çarpmaktadır. Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı, okul güvenliği ve güvenli okul hakkında genel bilgi vermek ve farkındalık sağlamak için okullarda yaşanan güvenlik problemlerine ilişkin alanyazını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, bu çalışmada Türkiye'de ve yurtdışında yapılan çalışmalar fiziksel ve psikolojik açıdan incelenmiştir.

Yöntem

Bu çalışmaya veri sağlamak amacı ile okullardaki fiziksel ve psikolojik güvenlik konularını içinde barındıran yurtiçinde yapılan 13 çalışma ve yurtdışında yapılan 5 çalışma olmak üzere toplamda 18 çalışma taranmıştır ve bu çalışmalar aşağıda yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalar olmak üzere iki ana başlık altında detaylı bir şekilde özetlenmiştir.

Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Turhan ve Turan (2012) tarafından, ülkemizdeki ortaöğretim kurumlarının güvenliğine ilişkin öğretmen, öğrenci, yönetici ve velilerin görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmada Elazığ, Yozgat ve Mardin il merkezlerindeki ortaöğretim kurumlarında bulunan öğretmen, öğrenci, yönetici ve velilerden seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen 480 öğrenci, 188 öğretmen, 60 okul yöneticisi ve 235 veliden, araştırmacılar tarafından geliştirilen beşli Likert tipinde 23 maddelik bir ölçek ile bilgi toplanmış ve verilerin analizinde frekans, yüzde, ortalama, t-testi ve varyans analizleri teknikleri kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, okul kantinlerinde ve okul çevresinde satılan gıdaların tam olarak güvenilir olmadığı ve kantinlere yönelik denetimlerin yetersiz olduğu; okuldaki güvenlik görevlilerinin güvenliği sağlamada yetersiz olduğu ve okul çevresinde yaralanma, gasp, haraç alma gibi olayların sıklıkla yaşandığı; okulların herhangi bir afet durumuna karşı yeterince hazırlıklı olmadığı, okullardaki bazı fiziksel öğelerin tehlike oluşturduğu ve alkol sigara gibi maddelerin yaş sınırı gözetmeksizin okul etrafında yoğun olarak satıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Dönmez ve Özer (2010) ilköğretim ve ortaöğretim okullarında kullanılan güvenlik kamera sistemlerine ilişkin yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi ve aynı zamanda yönetici ve öğretmen görüşlerinin cinsiyet, okul türü, görev türü, kamera sisteminin kullanılma süresi ve okul büyüklüğü değişkenlerine göre incelenmesi amacıyla yaptıkları çalışmada Malatya ili merkez ilçelerdeki kamera sisteminin kullanıldığı

ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan 89 yönetici ve 434 öğretmenden, Dönmez ve Özer (2009) tarafından geliştirilen, yöneticiler ve öğretmenlerin okullarda kullanılan kamera sistemlerini, güvenlik ve disiplin açısından nasıl algıladıklarını betimlemeye çalışan “ *Güvenlik Kamera Sistemleri Okul Güvenliği Ölçeği (GKSOGÖ)*” kullanarak bilgi toplamışlardır. Bu toplanılan bilgiler ışığında yapılan T-testi ve Tek Yönlü Varyans analizleri sonucunda kamera sistemine ilişkin yönetici ve öğretmenlerin algılarının *cinsiyet* değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. *Okul türü* değişkeni açısından bakıldığında, ortaöğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenlerin, ilköğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenlere göre kamera sistemlerinin güvenlik ve disipline katkı yaptığı görüşüne daha fazla katıldıkları söylenebilir. Analiz sonuçlarına göre; yönetici ve öğretmen görüşleri arasında, *görev türü* değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu bağlamda; okul yöneticileri öğretmenlere göre kamera sistemlerinin güvenlik ve disiplini sağlamaya katkı yaptığı görüşünü daha fazla benimsemektedirler. Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçlarına göre; *okul büyüklüğü* açısından bakıldığında, yönetici ve öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Aynı şekilde, *kamera sisteminin kullanılma süresi* açısından, araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Çankaya, Yücel, Tan ve Demirkol (2014) tarafından Türkiye’de güvenlik açısından şehir merkezlerinde aynı eğitim bölgelerindeki aynı tip liselerin kampüs içerisinde bir araya getirilmesine ilişkin lise yöneticilerinin görüşlerini saptamak ve değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmada 20 lise müdüründen 3 soruluk yarı yapılandırılmış bir form kullanılarak; kampüs okul uygulamasına neden geçilmesi gerektiği, kampüs okullarda olması gereken alt yapıya ilişkin özellikler ve kampüs okulların güvenlik açısından sahip olması gereken özelliklerin neler olduğuna ilişkin sorular sorulmuştur. Elde edilen bilgiler ışığında yapılan içerik analizi sonucunda, 20 yöneticiden 18’i aynı tip liseler kampüs şeklinde düzenlenmeli derken, 2’si okullar buldukları binalarda kalırsa daha iyi olur demişlerdir. “*Kampüs şeklinde okullara ihtiyaç varsa nedenini belirtiniz*” sorusuna lise yöneticilerinin vermiş oldukları yanıtlar şu şekildedir: 11 okul yöneticisi liselerin kampüs alanı olmasını istemesinin en önemli nedenleri arasında “*ortak çeşitli spor ve sosyal etkinliklere yönelik mekânların okullar için ayrı ayrı yapılamamasının önündeki maddi engel kampüs uygulaması ile ortadan kaldırılabilir*” görüşünü ifade etmiştir. 10 yönetici, kampüs şeklinde okulların olması “*toplu taşıma daha fazla tercih edileceğinden ulaşım maliyetini düşürecektir*” görüşüne sahiptir. 9 yönetici “*aynı branştan bir öğretmen ihtiyacı olan diğer okuldaki dersleri rahatlıkla tamamlayabilir ve branş öğretmeni ihtiyacı önemli oranda azaltılabilir*” görüşünü belirtmiştir. 5 yönetici kampüs uygulamasının özellikle “*öğrenci güvenliği açısından oldukça önemli olacağından hızla bu uygulamaya geçilmeli*” görüşünü ifade etmiştir. 2 yönetici “*çok donanımlı bir kütüphane ve zengin veri tabalarına bağlanabilen ortak bir merkezin olması bilgiye ulaşımı oldukça kolaylaştırabileceğinden böyle bir uygulamaya yönelmesini engelleyecektir*” görüşünü, 1 yönetici ise “*birçok okulun bir arada bulunması ortak bir sağlık kurumununun hepsine aynı anda hizmet vermesini kolaylaştıracağından okul doktoru uygulamasını ekonomik hale getirebilir*” görüşünü vurgulamıştır. “*Kampüs şeklinde oluşturulacak alanlarda öğretmen ve öğrencilere yönelik hangi imkânlar olmalıdır*” sorusuna verdikleri yanıtlar şu şekildedir: Okul yöneticilerinin; 18’i kurulacak olan kampüslerde “*futbol, basketbol, voleybol, tenis gibi değişik branşlarda spor sahalar kampüste olmalıdır*” görüşünü, 15 yönetici “*ortak bir sinema ve tiyatro amaçlı kullanılabilir gösteri ve konferans salonuna ihtiyaç var*” görüşünü, 11 yönetici “*öğretmen ve öğrencilerin kullanabilecekleri ortak bir yemekhane ve kafeterya olmalı*” görüşünü, 8 yönetici “*merkezi kütüphane olmalıdır*” görüşünü, yine 8 yönetici “*tüm okulların birlikte faydalanabileceği merkezi bir kütüphanesi olmalıdır*” görüşünü, 6 yönetici “*binalar çok amaçlı derslikler şeklinde planlanmalıdır*” görüşünü, 6 yönetici ise “*kampüste merkezi bir sağlık evi bulunmalıdır*” görüşünü ifade etmişlerdir. “*Okul güvenliği açısından kampüslerin taşınması gereken özelliklerinden bahsederseniz?*” sorusuna verdikleri yanıtlar şu şekildedir: 13 yönetici “*okul kampüsleri şehir merkezine yakın, ulaşılabilir ve açık alanlarda olmalıdır*” görüşünü, 6 yönetici “*kampüsler güvenlik kameraları ile gözetilmelidir*” görüşünü, 4 yönetici “*kampüs girişi kontrollü olmalı öğrenci kimliği olmayan kişilerden kimlik istenmeli*” görüşünü, 4 yönetici “*kampüsün çevre düzeni olmalı*” görüşünü, 3 yönetici “*okul yöneticileri dışında kampüsten sorumlu kampüs yöneticisi olmalı*” görüşünü, 2 yönetici ise “*kampüslerde ilk yardım merkezi olmalıdır*” görüşünü ifade etmişlerdir.

Özdemir, Sezgin, Şirin, Karip ve Erkan (2010) tarafından yapılan öğrencilerin olumlu bir okul iklimine ilişkin algılarını etkileyen bazı kişisel ve örgütsel değişkenlerin incelenmesi amaçlayan çalışmada öğrencilerin demografik özellikleri, okulun fiziki olanakları, akademik programlardan memnuniyet, destekleyici yönetici ve öğretmen davranışları, okuldaki şiddet algısı ve okula aidiyet duygusu ile okul iklimine ilişkin görüşleri arasında anlamlı ilişkiler olup olmadığına bakılmıştır. Bu araştırma *betimsel modelde* tasarlanmış *korelasyonel* bir çalışmadır. Bu çalışmanın *bağımlı değişkeni*, olumlu bir okul ikliminin “*destekleyici öğretmen davranışları*”, “*başarı odaklılık*” ve “*güvenli öğrenme ortamı ve olumlu akran etkileşimi*” boyutlarına ilişkin öğrencilerin algılarıdır. Araştırmanın *bağımsız değişkenleri* ise öğrencilerin olumlu bir okul iklimine yönelik algıları üzerinde yordayıcılık gücü araştırılan (a) demografik özellikler (cinsiyet ve sınıf), (b) okul olanaklarının / kaynaklarının yeterliği, (c) akademik programdan memnuniyet, (d) okul yöneticilerinin destekleyici olarak algılanması, (e)

öğretmenlerin negatif / olumsuz olarak algılanması, (f) öğretmenlerin destekleyici olarak algılanması, (g) okuldaki şiddet algısı ve (h) okula aidiyet duygusu olarak belirlenmiştir. Araştırmada *amaçlı örnekleme* yöntemi kullanılmış ve ilköğretim düzeyinde okulu terk etme oranlarının yüksek olduğu iller ve okullar seçilmiştir. Araştırmaya Afyon, Gümüşhane, Kocaeli, Konya, Mersin, Van ve Yozgat illerinden toplam 683 ilköğretim okulu öğrencisi katılmıştır. Veri toplamak için Çalık (2008) tarafından geliştirilen *Okul İklimi Öğrenci Ölçeği* (OiÖÖ) ve Cemalcılar (2009) tarafından geliştirilen *Okul Atmosferi Ölçeği* (OAÖ) kullanılmıştır. Araştırmada, bağımlı değişkenlerin yordanması amacıyla *çoklu hiyerarşik regresyon analizi* yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin desteği ile akademik programlardan memnuniyet düzeyi arttıkça okul ikliminin destekleyici olarak algılanma düzeyinin arttığını göstermiştir. Bununla birlikte, okuldaki şiddet algısı arttıkça okul ikliminin destekleyici olarak algılanma düzeyi azalmaktadır. Okul ikliminin başka bir boyutu olarak ele alınan başarı odaklılık üzerinde, öğrencilerin sınıf düzeyi, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin destekleyici olarak algılanması, akademik programdan memnuniyet ve okula aidiyet duygusu değişkenlerinin anlamlı yordayıcılar olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin destekleyici olarak algılanma, akademik programlardan memnuniyet ve okula aidiyet düzeyinin artması, öğrencilerin başarı algılarını geliştirmektedir. Araştırmanın dikkat çekici bir bulgusu, öğrencilerin başarı odaklılık algılarının sınıf düzeyi ile negatif ilişkili olmasıdır. Başka bir anlatımla, öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe başarı odaklılık puanları azalmaktadır. Araştırmanın sonuçları, kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran okullarındaki öğrenme ortamını daha güvenli bulduklarını ve daha olumlu bir akran etkileşimi içinde olduklarını göstermiştir. Ayrıca, öğrencilerin kendilerini okula ait ve bağlı hissetmeleri onların okula olan güvenini ve olumlu akran etkileşimini artırmaktadır.

Akpınar ve Köksalan (2010) tarafından olağanüstü hale hazırlık ve olağanüstü hallerin atlatılmasında, önemli görev ve sorumlulukları olan okulların, bu görevi ne derecede yerine getirdiğini tespit etmek amacıyla betimsel tarama modelinde gerçekleştirilen çalışma kapsamında Elazığ il merkezinde bulunan ilk ve orta öğretim okullarından *tesadüfi yolla seçilmiş* 56 okul müdürü ile anketler aracılığı ile veriler toplanmıştır. Yapılan yüzde ve frekans analizleri sonucunda olağanüstü hallerle baş etmede çok önemli olan sivil savunma planı olup olmadığı sorusuna, okul yöneticilerinin % 86'sı var, % 14'ü ise yok biçiminde cevaplamıştır. Okulda, olağanüstü hallerde hazırlık ve olağanüstü hallerle baş etme ile ilgili eğitim etkinliği veya konferans verilip verilmediği sorusuna, okul yöneticilerinin %61'i evet, %39'u hayır şeklinde cevaplamıştır. Okulun, olağanüstü hallerde, hangi kurum ve kuruluşlarla, hangi konularda birlikte hareket edeceği konularında, okulun ilgili kurumlarla protokol yapması, olağanüstü hallerdeki şaşkınlık ve paniğin önlenmesi açısından büyük önem taşır. Bu konuda, okul yöneticilerinin sadece % 36'sının böyle bir protokole sahip olduğu, % 64'ünün ise, herhangi bir kurum ile protokolünün bulunmadığı tespit edilmiştir. Okul müdürlerinin %71'i, okullarında sivil savunma ile ilgili tatbikatların yapıldığı, %29'u ise yapılmadığı şeklinde görüş bildirmişlerdir. Okul müdürlerine sorulan "bu tatbikatlar değerlendirilip sonuçlar çıkartılarak, buna bağlı gerekli düzeltmeler yapıyor mu?" şeklindeki soruya, okul müdürlerinin, %61'i evet, %39'u hayır, şeklinde cevap vermiştir. Okulun olası bir afete hazır olması konusunda, okul müdürlerinin %14'ü tamamen, %54'ü orta düzeyde ve %32'side düşük düzeyde hazır olduğunu belirtmişlerdir. Okul binasının, herhangi bir afet sırasında, barınma ve sığınma amacına uygunluğu konusunda da okul müdürlerinin %29'u tamamen uygun, %39'u orta düzeyde uygun olduğu ve %32'side uygun olmadığı, biçiminde cevap vermiştir. Okulundaki sivil savunma ile ilgili broşür, araç ve gereci yeterli bulan müdürlerin oranı, sadece %7, orta düzeyde yeterli bulanlar %61 ve yetersiz bulanlar ise %32'dir. Olağanüstü hallerdeki belirsizlikte, kendisini kriz yönetimi konusunda yeterli bulma konusunda, müdürlerin %20'si çok yeterli, %46'sı orta düzeyde yeterli ve %34'ü ise yetersiz bulmaktadır. Yine olağanüstü haller ile ilgili yeterli bilgi sahibi olmada, müdürlerin %16'sı kendisini çok yeterli, %54'ü orta düzeyde yeterli ve %30'u da yetersiz görmektedir. İldeki sivil savunma ile ilgili kurumların faaliyetlerini, okul müdürlerinin %57 orta düzeyde yeterli, %43'ü de yetersiz bulmaktadır.

Türkmen (2004) tarafından yapılan çalışmada genel ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin, okul güvenliği hakkındaki görüşlerinin ortaya konulması ve öncelikli sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada öğrencilerin fiziksel, sosyal ve psikolojik yönden kendilerini güvende hissetme düzeyleri incelenmiştir. Bu araştırma betimsel tarama modelinde bir çalışma olup, araştırmanın evrenini genel ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu kurumlar arasından öğrenci sayısı en fazla olan 5 okul seçilmiş bu okullardan toplamda 707 10. Sınıf öğrencisinden veri toplanmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen fiziksel, sosyal ve psikolojik güvenlik ile ilgili 50 soruluk bir anket kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans dağılımı ve yüzdeler, t-testi, tek yönlü varyans analizi, Scheffe testi ve kay-kare testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, bayan öğrencilerin de erkek öğrencilerin de kendilerini fiziksel olarak güvensiz hissetmelerinin yanı sıra erkek öğrencilerin bayanlara göre anlamlı düzeyde fazla fiziksel güvenlik problemi yaşamakta oldukları bulunmuştur. Büyük okulların küçük okullara oranla daha fazla güvenlik problemi yaşadığı, öğrencilerin yaşanan şiddet olaylarını öğretmenler ile paylaşmada sorun yaşadıkları, cinsel istismara uğrama konusunda sanılanın aksine erkeklerin elle taciz ve cinsel ilişkiye zorlanma konusunda bayanlara oranla daha büyük risk grubunda oldukları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin girip çıkmaktan çekindikleri bir yerin varlığı, öğretmenlerin uğramadığı bir yerin varlığı, okul dışına çıkma, giriş-çıkış kapılarında

sıkışıklık yaşama, sınıfta sıkışıklık yaşama ve tuvalet ve lavabolarda sıkışıklık yaşama ile fiziksel güvenlik hissi arasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Okullardaki sosyal duruma bakıldığında, çetelerin şiddetine maruz kalanların daha çok erkekler olduğu, mesleki rehberlik hizmeti alma ve okullardaki sosyal etkinliklerin yetersizliği konularında ise bayan öğrencilerin erkeklere oranla daha fazla rahatsız olduklarını bildirmişlerdir. Okulun sosyal durumu hakkında öğrenci görüşleri incelendiğinde, özellikle öğretmenlerin öğrenciler arasında ayırım yapması konusunun önemli bir sorun olduğu ortaya çıkmıştır. Okuldaki psikolojik durum konusunda ise, okuldaki yasakların sebeplerini bilme, sınıf arkadaşlarıyla yarışma içerisinde olma, öğretmenler ve yöneticilerin yüz ifadelerinin olumlu duygular oluşturmaya katılım, öğretmenlere karşı olumlu duygular oluşturmaya katılım ve yaşanan sorunlarda rehber öğretmene başvurma konularında sorunlar olduğu ortaya çıkmıştır.

Ayar (2010) tarafından yapılan “okul güvenliğine farklı bir yaklaşım: okul polisi uygulaması” adlı araştırmada okul polisleri ve okul müdürlerinin okul güvenliğine ve okul polisliğine yönelik algıları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırma nitel araştırma modelinde olup, olgu bilim araştırma deseni ve ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında 7 okul polisi ve 10 okul müdüründen araştırmacı tarafından geliştirilen mülakat formu aracılığıyla elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Analizler sonucunda, okul polislerinin okul müdürlerin okul güvenliği ve okul polisi uygulaması hakkındaki algılarının birbirleri ile paralel olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular göstermiştir ki, okul polisleri okullarla ilgili ayrı bir eğitim almamıştır; okul müdürleri okul polisi uygulaması hakkında detaylı bilgiye sahip değildir; okul polisleri sorumluluklarını yerine getirmektedir; okul güvenliği aile, arkadaş çevresi, sigara-alkol-uyuşturucu madde kullanımı, çeteler, okul yönetimi ve öğretmen tutumu, medya, şiddet içerikli bilgisayar oyunları, mafya ve okul dizileri ve sosyal çevre faktörlerinden etkilenmektedir; okul polisleri genel olarak okul idarecilerinden, öğretmenlerden ve velilerden olumlu geri bildirimler almaktadır; okul müdürleri genel olarak okullarındaki sorunları saklama eğilimindedir; okullardaki güvenlik önlemleri maddi nedenlerden dolayı yeterli ve etkili bulunmamaktadır; okul güvenliğini bozan öğrencilerin ortak özelliği ailevi sorunlar yaşamalarıdır; okul güvenliği sorunu ile başa çıkabilmek için Milli Eğitim Bakanlığına, okul idarecilerine, öğretmenlere, öğrencilere, velilere, emniyete ve medyaya sorumluluklar düşmektedir ve okul polisi uygulaması okullardaki şiddeti azaltmıştır.

Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü isimli çalışmasında Dönmez(2001) çeşitli sosyo-ekonomik nedenlerle ülkemizde de giderek önem kazanan okul güvenliği sorununa dikkat çekilmeye ve yurt dışında yapılan çalışmalardan hareketle soruna yaklaşımlar sunmaya ve okul yöneticisinin rollerini ve görevlerini belirterek bazı önerilerde bulunmaya çalışmıştır. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Tehdit unsuru olan mevcut problemlerin önlenmesi, planlanması ve uygulanması da dahil her aşamada okul yöneticilerinin rolü büyüktür. Ayrıca, yöneticilerin yönetici vasıflarının yanı sıra lider davranışı göstererek de ön planda olması gerekir. Bu nedenle okul yöneticileri bir lider olarak yetiştirilirken hizmet öncesi ya da hizmet içi eğitimde okul güvenliğinin giderek önem kazanan bir sorun olduğu dikkate alınmalıdır. Ayrıca okul güvenliğine ilişkin sorunların her okulda her an yaşanabileceği için tüm okul personelinin yanında aileler okul yönetimi tarafından bilgilendirilmelidir. Türkiye’de yaşanan ve giderek hızlandığı gözlenen soruna daha bilimsel bir biçimde yaklaşılabilmesi için okullarda yaşanan olaylara ilişkin düzenli kayıtların tutulması ve bu bilgilerin bir merkezde toplanması yoluyla bir bilgi bankasının oluşturulması gerekmektedir.

Güven (2002) tarafından yapılan güvenliğin eğitimdeki öneminin ortaya konulması ve psikolojik danışmanların okul güvenliği konusunda rollerinin ve görevlerinin belirlenmesini amaçlayan araştırma literatür taraması yöntemi ile yapılmıştır ve araştırmanın sonucunda okullarda görev yapan psikolojik danışmanların okul güvenliği konusunda üstlenebilecekleri görevler şu şekilde sıralanmıştır:

1. Okulda yaşanan güvenlik problemlerini, nedenlerini ve alınabilecek önlemleri belirleyici nitelikte çalışmalar yapmak ve bu çalışmaların sonuçlarını okul yönetimiyle paylaşmak.
2. Okul ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte bir okul güvenlik planının hazırlanmasında, okul yönetimi, öğretmenler ve okuldaki diğer personeller ile iş birliği içerisinde olmak.
3. Okul güvenliğini tehdit eden çevresel faktörleri ve alınması gereken önlemleri belirlemek amacıyla çalışmalar yapar.
4. Öğretmenlere, öğrencilere iletişim, sınıfta çıkan çatışmaların çözümü ve çatışma yönetimi, olumsuz davranışlarla baş etme ve öğrenci motivasyonunun artırılması konusunda yardım etmek ve bilgi vermek.
5. Okul güvenliğine katkı sağlayabilecek konularda öğrencilerle grup rehberliği, grupla danışma ve psiko-eğitim uygulamaları yapmak.
6. Okul kurallarına uymada güçlük yaşayan öğrencilerle görüşmeler yapmak. Ayrıca, olumlu ve örnek davranışlarda bulunan öğrencilerin okul yönetimi tarafından ödüllendirilmesini sağlamak.

7. Okulda ilgi çekici ve anlamlı sosyal, kültürel ve sportif aktivitelerin düzenlenmesinde, okul yönetimi ve diğer öğretmenlerle iş birliği yapmak.
8. Okul ve aile işbirliğinin sağlanması amacıyla çeşitli aktiviteler düzenleyerek girişimlerde bulunmak.

Kişioğlu, Demirel ve Öztürk (2005) Isparta ilindeki 37 resmi ilköğretim okulunun iç mekânlarını, okul güvenliği açısından değerlendirmeyi amaçlayan bir çalışma yapmışlardır. Araştırmacılar değerlendirme ölçütü olarak Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından yayınlanan TS 9518 numaralı “İlköğretim Okulları- Fiziki Güvenlik-Genel Kurallar” ve TS 12014 numaralı “Çevre Sağlığı- Okullar” standartlarını kullanmışlardır. Değerlendirme esnasında ayrıca okul müdürleri ile görüşmeler yapılmış ve gerekli bilgiler toplanmıştır. Bu araştırmanın bulgularına göre; okulların % 97,3’ünde kömürle yanan merkezi ısıtma sistemlerinin kullanıldığı ancak hiçbir okulda bu sistemlerin neden olabileceği yaralanmaları önlemeye yönelik fiziksel korumanın olmadığı belirlenmiştir. 37 okulun sadece 3’ünde ilk yardım odası olduğu, 2’sinde ise ilk yardım araçlarının bulunduğu belirlenmiştir. Sadece bir okulda ilk yardım ilaçları olduğu bulunmuştur, okulların sadece 4’ünde acil çıkış merdivenleri olduğu belirlenmiştir, okulların 3’ünün bodrum katında bir ya da daha fazla sınıfın olduğu belirlenmiştir. Bu sınıflar deprem güvenliği açısından büyük riskler oluşturabilmektedir.

Geyin (2007) tarafından yapılan “Genel Liselerde Okul Güvenliği Algılarının İncelenmesi” adlı çalışmada eğitimcilerin ve öğrencilerin görüşleri bağlamında genel liselerdeki okul güvenliği algılarını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma betimsel tarama modelinde olup, veriler araştırmacı tarafından geliştirilen Eğitimciler Okul Güvenliği Ölçeği ve Öğrenciler Okul Güvenliği Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma İstanbul İli Anadolu yakasında tesadüfi olarak seçilen 5 ilçedeki 10 genel lisede görev yapan 194 eğitimci ve 1420 öğrenciyi kapsamaktadır. Verilerin analizinde Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi, ilişkili grup t-testi, ilişkisiz grup t-testi, Man Withney-U Analizi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Kruskalwallis-H Analizi, Scheffe, LSD ve Tamhane’s T2 istatistik teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, eğitimcilerin son bir yılda okulda yaşadıkları en önemli güvenlik problemleri sırasıyla öğrencilerin çakı, bıçak gibi tehlikeli cisimler buldurması ve okul içi öğrenci kavgası olarak belirlenirken, öğrencilerin son bir yılda okulda yaşadıkları en önemli güvenlik problemleri sırasıyla gasp, hırsızlık, okul içi öğrenci kavgası ve şakayla karışık silahla tehdit etme olarak belirlenmiştir.

Dönmez ve Güven (2001), ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentilerini belirlemeyi amaçlayan çalışmaları kapsamında Malatya il merkezinde bulunan 7 genel liseyi seçmişler ve bu liselerde öğrenim gören 1., 2., 3. sınıf öğrencilerinden 492 kız ve 727 erkek olmak üzere toplamda 1219 öğrenciyi araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket uygulanmıştır. Uygulanan anketlerden elde edilen veriler sonucunda, öğrencilerden çoğu (%40.3), okulda yaşanan en önemli güvenlik sorununun öğrenci kavgaları olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, okullarda yaşanan diğer önemli sorunlar ise öğretmen-öğrenci anlaşmazlıkları ve okul çevresindeki bazı kişilerin öğrencileri rahatsız etmeleri olarak bildirilmiştir. Öğrencilerin %54.9’u, okula getirilmesi yasaklanmış suç aleti bulduran öğrenciler olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin %25’i ise istediklerinde ateşli silah bulabileceklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %76.2’si okulda disiplin bozucu nitelikte davranışlar gösteren öğrenciler olduğunu belirtirken, %45.4’ü okul güvenliği konusunda okulda alınan önlemleri yeterli bulmadıklarını bildirmişlerdir.

Kütük (2008) tarafından yapılan çalışmada liselerde görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin ifadeleriyle okullardaki güvenlik düzeyinin belirlenmesi ve mevcut durumun okul türü ve okuldaki öğrenci sayısı değişkenleri ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma betimsel tarama modelinde bir araştırma olup, Araştırma Grubu 2006-2007 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Avcılar ilçesindeki 8 lisede görev yapan 232 öğretmen ve 16 okul yöneticisi olmak üzere toplam 248 kişiden oluşmaktadır. Ayrıca, liseler genel lise, Anadolu lisesi ve meslek lisesi olmak üzere üç gruptan oluşmaktadır. Liselerde okul güvenliğinin ne düzeyde sağlandığına ilişkin verileri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen ve 30 maddeden oluşan bir kontrol listesi kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise yüzde ve frekans değerleri ve kay kare analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, okullarda daha yaygın olarak fiziksel güvenlik önlemleri alındığını belirtmiş ve aynı zamanda öğretmen ve yöneticilerin en çok işaretlediği maddeleri şu şekilde sıralamıştır: “Okulun sınırları (bahçe duvarları, parmaklıklar, vb.) kolayca fark edilecek kadar belirgindir; dolayısıyla fiziksel olarak çevredeki diğer birimlerden ayrı bir birim olduğu kolayca anlaşılmalıdır(%96)”; “Okul binalarına giriş –çıkışlar kontrol altındadır (%90)”; “Okul bahçesine giriş – çıkışlar kontrol altındadır (%86)”; “Anne babalar ve öğrenciler okul güvenliği konusunda düzenli aralıklarla bilgilendirilmektedir(%86)” ve “Öğrenciler, okul kuralları ve öğrencilerden beklenen davranışlar hakkında düzenli olarak bilgilendirilmektedir (%86)”. Bunların yanı sıra, okul güvenlik planları, kıyafet yönetmeliği, ziyaretçi denetimi vb. gibi güvenlik politikalarını içeren maddeler ele alındığında okulların bu anlamda yeterli donanıma sahip olmadığı görülmüştür. Ayrıca, okulların krize müdahale stratejilerini de yeterli düzeyde geliştiremedikleri belirtilmiştir. Okullarda güvenlik ve kurallarla ilgili ailelere ve öğrencilere yönelik eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının etkili bir şekilde yürütüldüğü görülmüştür.

Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Jacobson ve ark. (2011) tarafından yapılan çalışmada 5. kademede okuyan çocukların okulda güvensiz hissetme yaşantılarını nasıl açıkladıklarını incelemişlerdir. Bu çalışmada 243 beşinci sınıf öğrencisi ve onların ailelerini kapsamaktadır. Bu çalışma nicel ve nitel çalışma yöntemlerinin ikisini de içermekte olup, verilerin toplanmasında öncelikle 21 maddeden oluşan Sağlık Risk Davranış Ölçeği (Health Risk Behavior Scale) uygulanmış, okulda güvende hissetmediğini belirten öğrenciler ile daha detaylı görüşmeler yapılmıştır. Verilerin analizinde nicel kısım için frekans analizi yapılırken, nitel kısımda içerik analizine başvurulmuştur. Analizler sonucunda, 243 çocuktan 57'si bazen ya da genellikle okulda güvensiz hissettiklerini belirtmiştir. Bu çocuklardan çoğu birden fazla etnik kimliğe sahip çocuklardır ve yine çoğu, yetişkinlerin olmadığı yerlerde yapılan zorbalık, alay etme ve diğer zarar verici davranışlardan söz etmiştir. Okulda güvensiz hissetmelerinin daha sonradan ortaya çıkan etkilerini ise her ay en az bir kere okula devamsızlık yapmak, okula giderken stresli hissetmek, güvensiz hissetme nedenine bağlı olarak duygusal problemler yaşamak ve diğer insanları fiziksel ya da diğer yönlerden potansiyel zarar verici olarak görmek olarak belirtmişlerdir. Çocuklar kendilerini güvensiz hissetmelerine neden olan olayları ise alay etme ve zorbalık, gözlenebilen saldırgan davranışlar, çevresel faktörler, daha erken kademelerde karşılaşılan durumlar ve akademik stres başlıkları altında anlattıkları olaylarda dile getirmişlerdir.

Bracy (2011) tarafından öğrencilerin yüksek güvenli okullarını nasıl algıladıklarını anlamaya çalışmak amacıyla yaptığı çalışma orta Atlantik'teki yüksek güvenli iki yerel lisede sürdürülmüştür. Araştırmacı tarafından yapılan gözlemlerin yanı sıra, her bir okuldan 26'şar öğrenci, 5'şer öğretmen, 5'şer ebeveyn ve yöneticilerin ve disiplin kurulunda bulunan kişilerin hepsiyle birebir görüşmeler yapılmıştır. Bu çalışmada birebir görüşülen her bir bireyin görüşmeleri deşifre edilmiş ve 136 adet kod oluşturulmuştur. Kodlar oluşturulduktan sonra bu kodlar arasındaki örüntüler incelenmiştir. Son olarak da üzerinde çalışılan iki okul karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgulara göre, iki okulda da öğrenciler okul polislerine karşı olmamakla birlikte, polislerin varlığının okul güvenliği açısından önemli bir etkiye sahip olmadığını dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra, öğrenciler metal dedektörlerin ve güvenlik kameralarının okullarda bulunmasının gereksiz olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, bu okullardaki öğrenciler, okul güvenlik ve disiplin stratejilerine karşı olmamakla beraber, bu disiplin kurallarının ve cezaların uygulanışı ile ilgili ciddi derecede memnuniyetsizliklerini dile getirmişlerdir. Bu disiplin kurallarının ve cezaların adil olmayan bir şekilde uygulandığını ve okul yöneticilerinin onlara kendilerini savunma şansı vermediklerini vurgulamışlardır. Araştırmacı, öğrenciler ve okul yönetimi arasında olan bu güvensizliğin okul iklimini olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir.

Peruman-Chaney ve Sutton (2013) tarafından okullarda alınan okul güvenlik önlemlerinin, öğrencilerin okul güvenliği algılarının üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada 130 ayrı okulda okuyan 13.386 öğrenciden "In-Home Adolescent Survey" adlı anketi kullanarak ve 130 okul yöneticisinden ise "School Administrator Questionnaire" adlı ölçek kullanılarak toplanan bilgiler ışığında Hiyerarşik Linear Model analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, metal dedektörler ve fiziksel güvenlik önlemlerinin öğrencilerin okuldayken güvende hissetmemesine neden olduğu ortaya konmuştur. Fiziksel güvenlik önlemleri şiddet olaylarını engellemede gerekli olmasına rağmen, bu araştırma özellikle metal dedektörlerin öğrencilerin güvenlik algısı üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Fiziksel olmayan güvenlik önlemlerinin (giysi kodları, kapalı kampüs...) türü ve sayısı öğrencilerin güvenlik algıları üzerinde bir etkiye sahip değildir. Ayrıca araştırmaya katılan bireylerden alınan demografik bilgiler ışığında erkek, beyaz, yüksek ders ortalamasına sahip ve kendi yaşadığı çevrede güvende hisseden öğrenciler okulda güvende hissettiklerini belirtme eğilimindedirlerken, daha önce zorbalığa uğramış, kalabalık sınıflarda okuyan ve düzen problemleri olan okullarda okuyan öğrenciler daha çok okulda güvende hissetmediklerini belirtmişlerdir.

Shelton ve ark. (2009) tarafından yapılan çalışmanın amacı ülke çapındaki devlet liselerinin okul güvenlik önlemlerini kıyaslama ve karşılaştırmadır. Bu çalışma 3 farklı topluluk kesiminde (şehir okulları, banliyö okulları ve köy okulları) ve ülkenin (Amerika Birleşik Devletleri) dört farklı bölgesinde (kuzeydoğu, orta batı, batı ve güney) okul güvenliğini karşılaştırmıştır. Bu çalışma kapsamında 2554 şehir, 6543 banliyö, ve 6974 köy okulu olmak üzere toplamda 16.000 okul ile çalışılmıştır. Bu örneklemin bölgelere göre dağılımı ise kuzeydoğu bölgesinden 2363, ortabatı bölgesinden 4659, batı bölgesinden 5589 ve güney bölgesinden 3460 okul şeklindedir. Okulla ilişkili güvenlik önlemlerini konu alan anketler okul yöneticileri tarafından doldurulmuştur. Bu anketlerde okul güvenlik önlemleri, yangın güvenlik önlemleri (yangın alarmları, yangın söndürücüler vb...), kolaylaştırıcı güvenlik önlemleri (metal dedektörler, güvenlik kameraları, okullun etrafını çevreleyen parmaklıklar, dış aydınlatması vb...) ve içsel güvenlik önlemleri (okula girişlerde imza atma kuralları, öğrenci üniformaları, öğrenci kilitleri vb...) olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır. Okul güvenlik önlemleri ve değişik topluluk kesimleri arasındaki ilişkiyi test etmek için Pearson'ın kay-kare analizi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, yangın güvenlik önlemleri kategorisinde araştırmaya dâhil olan 1600 devlet okullunun %95'i yangın alarmlarına sahip olduklarını, bunun yanı sıra %86'sı ise yangın söndürme sistemlerinin olduğunu belirtmiştir.

Yine bu okullarda kolaylaştırıcı güvenlik önlemleri kategorisinde en sık kullanılanın dış aydınlatma sistemleri (%85) olduğunu belirtirken, okulların sadece %15'i güvenlik kameraları, okulu çevreleyen çitler ve kapı alarmları olduğunu belirtmiştir. %5 gibi küçük bir kısım ise metal dedektörler kullandıkları rapor etmiştir. İçsel güvenlik önlemleri kategorisinde ise okula girişlerde imza atma kuralları en sık kullanılan (%63) önlem olarak belirtilirken, okulların %1'i öğrenci kilit önlemleri ve %3'ü öğrenci üniforması önlemi aldıklarını belirtmiştir. Bunların yanı sıra, banliyö okullarında şehir ve köy okullarına göre kolaylaştırıcı güvenlik önlemleri daha gelişmişken, şehir ve köy okullarının banliyö okullarına göre daha yeni olduğu ve bu yüzden bu okullarda kamera sistemleri, yangın söndürme sistemleri gibi teknolojik önlemlerin daha fazla olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, coğrafik bölgelere göre bakıldığında da, batı bölgesinde bulunan okulların yangın güvenlik önlemleri ve kolaylaştırıcı güvenlik önlemlerine daha çok önem verdiği fakat diğer bölgelerle karşılaştırıldığında metal dedektör kullanımı ve ziyaretçiler için okulla giriş kurallarının en az olduğu bölge olarak belirtilmiştir. Kuzeydoğu bölgesinde bulunan okullara bakıldığında, okul üniforması önleminin en çok alındığı bölge olduğu aynı zamanda en fazla metal dedektörlerin de bu bölgede kullanıldığı rapor edilmiştir. Orta batı bölgesinde ise, içsel güvenlik önlemlerinden diğer bölgelere oranla en çok kullanılanın öğrenci kilitleri olduğu ve okulun etrafını demir parmaklıklarla çevirme ve güvenlik kamera sistemi önlemlerinin en az bu bölgede kullanıldığı belirtilmiştir. Son olarak, güney bölgesindeki okullarda içsel güvenlik önlemi olarak güvenlik görevlileri kullanıldığı ve aynı zamanda güvenlik kamera sistemleri, ışıklandırma sistemleri ve okulun etrafını demir parmaklıklar ile çevreleme güvenlik önlemlerinin daha çok alındığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak, Güvenlik önlemlerinin kullanımının okulların bulunduğu kesimlere ve coğrafik bölgelere göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Werner (2014) tarafından yapılan çalışmanın amacı Missouri'de görev yapan okul psikolojik danışmanların bireysel ve okul genelindeki kriz durumlarına hazırbulunmuşluğunu ve kriz eğitimi yaşantıları hakkındaki algılarını internet temelli bir anket kullanarak keşfetmektir. 685 okul psikolojik danışmanı amaçlı, sistematik örnekleme yöntemi seçilmiş olup bunlardan 598'ine ulaşılmış ve çalışma bu 598 okul psikolojik danışmanı üzerinde yürütülmüştür. Uygulanacak anketler katılımcılara e-mail yoluyla gönderilmiştir. Araştırmacı çalışmada, kendi geliştirdiği 23 kapalı uçlu ve 2 açık uçlu sorudan oluşan bir anket uygulamıştır. Bu anket 3 boyutlu (bireysel krize hazırbulunmuşluk, okul genelinde krize hazırbulunmuşluk ve krize hazırbulunmuşluğun önemi) bir anket olup, maddeler 5'li ve 6'lı likert modelindedir. Verilerin analizi için tek yönlü varyans analizi ve t-testi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, genel olarak okul psikolojik danışmanları kendilerini kriz durumlarına orta derecede ve iyi derecede hazır hissetmekte ve okullarını da kriz durumlarına yeteri kadar hazır algılamaktadırlar. Krize müdahale planları geliştirme sürecine en çok katılan okul psikolojik danışmanlarının kendilerini kriz durumlarına daha fazla hazır hissettikleri belirtilmiştir. Katılımcıların %94'ü kriz planı üzerinde çalıştıklarını belirtirken, %70'i bu planları uygulama konusunda kendilerini orta derecede ve iyi derecede hazır hissettiklerini belirtmiştir. Okullarındaki kriz takımının bir üyesi olan danışmanlar, okullarındaki kriz takımlarından haberi olmayanlara göre kendilerini bireysel olarak kriz durumlarına daha hazır hissetmektedirler. Ayrıca, dönemde en az bir kere kriz planlarının tatbikatlarını yapan okul psikolojik danışmanları, daha önce hiç tatbikat yapmadıklarını belirtenlere göre kriz durumlarına daha hazır olduklarını belirtmişlerdir.

Sonuç

Okullarda kaliteli ve etkili bir eğitim ve öğretim gerçekleştirilmesi için okulların öğrenci ve öğretmenler açısından güvenli bir yer olması gerekmektedir. Eğer güvenli bir öğrenme ortamı olmazsa öğretmenler öğretimde, öğrencilerde öğrenmede sorunlar yaşarlar. Ülkemizdeki okulların eğitim ve öğretim açısından güvenli yerler haline getirilmesi, ülkenin geleceği olan gençlerin okullarda karşılaşabilecekleri her türlü güvenlik risklerine karşı güvenli bir çevre içinde yaşatılması gerekli ve önemlidir. Yukarıda özetlenen çalışmalardan da anlaşılacağı gibi, bu görev okul yönetimleri, aileler, toplum ve devlet tarafından paylaşılmalıdır.

Türkiye'de yapılan bazı çalışmalar sonucunda, okul kantinlerinde ve okul çevresinde satılan gıdaların tam olarak güvenilir olmadığı ve kantinlere yönelik denetimlerin yetersiz olduğu; okuldaki güvenlik görevlilerinin güvenliği sağlamada yetersiz olduğu ve okul çevresinde yaralanma, gasp, haraç alma gibi olayların sıklıkla yaşandığı; okullardaki bazı fiziksel öğelerin tehlike oluşturduğu ve alkol sigara gibi maddelerin yaş sınırı gözetmeksizin okul etrafında yoğun olarak satıldığı (Turhan & Turan, 2012), okulların olağanüstü durumlara yeterince hazır olmadığı (Turhan & Turan, 2012; Akpınar & Köksalan, 2010), okul polislerinin üzerlerine düşen görev ve sorumluluklarını tam anlamıyla bilmediği (Ayar, 2010), okullarda yaygın olarak fiziksel güvenlik önlemleri alınmasına rağmen psikolojik güvenlik önlemleri hakkında önemli bir önlem alınmadığı (Dönmez ve Güven, 2001), öğrencilerin yaşanan şiddet olaylarını öğretmenler ile paylaşmada sorun yaşadıkları (Türkmen, 2004), sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yurtdışında yapılan bazı çalışmalarda da, fiziksel anlamda yüksek güvenliklilik okullarda öğrenim gören öğrenciler okul polislerine karşı olmamakla birlikte, polislerin varlığının okul güvenliği açısından önemli bir etkiye

sahip olmadığını dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra, öğrenciler metal dedektörlerin ve güvenlik kameralarının okullarda bulunmasının gereksiz olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, öğrenciler güvenlik sorunlarının en büyük kısmını, okul idarecilerinin disiplin konusundaki adaletsizliği ve öğrencilerin kendilerini okul idarecilerine rahat bir şekilde anlatma şanslarının olmamasından kaynaklandığını dile getirmişlerdir (Bracy, 2011). Diğer bir çalışmada ise, öğrenciler fiziksel güvenlik önlemlerinin kendilerini güvende hissetmemelerine neden olduğunu dile getirmiştir (Peruman-Chaney & Sutton, 2013). Ayrıca, araştırmalar sonucu kriz durumlarına müdahale konusunda kriz takımlarında görev alan okul psikolojik danışmanları kendilerini böyle bir duruma hazır hissederken, kriz yönetimi konusunda eğitim almamış okul psikolojik danışmanları kendilerini bu konuda yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir (Werner, 2014).

Yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalar incelendiğinde, fiziksel güvenlik önlemlerinin alınmasının yanı sıra psikolojik güvenlik önlemlerinin de alınmasının ve olumlu bir okul iklimi oluşturulmasının gerekliliğinin genel bir sorun olduğu görülmektedir. Ayrıca olağanüstü durumlar ve krize müdahale konusunda eksiklikler göze çarpmaktadır.

Öneriler

Ülkemizde güvenli okulların yaratılması için incelenen makaleler kapsamında alınması gerekli görülen önlemler şu şekilde sıralanabilir:

İlk olarak okul idarecileri, öğretmenler, okul psikolojik danışmanı, aile, öğrenciler ve diğer kurumlar (emniyet, milli eğitim bakanlığı, sağlık örgütleri vb...) arasında okul güvenliğini sağlamak adına işbirliği kurulması önemlidir. Daha sonra bu birimlerin (okul idarecileri, öğretmenler, okul psikolojik danışmanı, aileler, öğrenciler ve diğer kurumlar) güvenliği sağlamak adına üzerlerine düşen rol ve görevleri çok iyi bilip, bu sorumlulukları yerine getirmeleri diğer bir önemli husustur. Bu bağlamda, bu birimlerin hepsinin güvenliği sağlamadaki görev ve sorumluluklarını kapsayan yazılı okul güvenlik politikaları oluşturulabilir.

Okullarda okul güvenlik planları yapılmalı ve bütün idareci ve öğretmenler bu güvenlik takımının içerisinde yer almalı ve okul güvenlik planları hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

Okullarda fiziksel güvenlik önlemleri okullarda güvenlik görevlileri ve polisler görevlendirerek, kimlik kontrolleri yaparak, ziyaretçilerin giriş çıkışlarını kontrol ederek bir şekilde sağlansa da duygusal ve ruhsal güvenliğin de sağlanması için, fiziksel güvenlik önlemlerinin üzerinde başka uygulamalarda yapmak gerekir. Bu kapsamda, öğrencilerin problem çözme becerilerini çözmeye yönelik, okula oryantasyonlarını sağlamaya yönelik, iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik, başa çıkma kapasitelerini geliştirmeye yönelik etkinlikler düzenlenebilir. Bu şekilde, öğrenciler karşılaştıkları psikolojik bağlamdaki sorunları çözebilme yetisi kazanabilirler.

Ayrıca okullarda okul idarecilerinin, öğretmenlerin ve okul psikolojik danışmanlarının öğrenciler tarafından ulaşılabilir olması diğer bir önemli husustur. Öğrenciler herhangi bir güvenlik problemi yaşadıklarında (taciz, şiddet, zorbalık vb...) okul idarecileriyle, okul psikolojik danışmanıya ve ya öğretmenlerle iletişime geçmekten korkmamalıdır. Bunun sağlanabilmesi için ise, öğrenciler her hangi bir güvenlik problemi yaşadıklarında bu birimlere başvurabilecekleri konusunda samimi bir şekilde bilgilendirilebilirler.

Okulların olağan üstü durumlara hazır bulunuşluluğu da diğer bir önemli konudur. Bilindiği üzere ülkemiz riskli deprem bölgelerinden biri olup, ülkenin çeşitli yerlerinde çeşitli afetler yaşanmakta ve yangınlar çıkabilmektedir. Bu nedenden dolayı, okullarda olağan üstü durumlara yönelik öğrenciler bilgilendirilmeli ve eğitilmelidir. Öğrencilere bu eğitimi sağlayabilmek için ise öğretmen ve idareciler hizmet içi eğitime tabi tutulabilirler. Ayrıca yine bu durumlara yönelik olarak okullarda fiziksel güvenlik önlemlerinin (yangın alarmı, yangın söndürücüler, sınıflardaki kitaplık ve dolap gibi büyük parçaların sabitlenmesi vb...) de tam olması gerekmektedir. Kontrolü sağlamak adına, il veya ilçe çapında bunları denetleyecek kurullar oluşturulup, bu önlemlerin alınıp alınmadığı denetlenebilir.

Yurt dışında uygulanan ve başarılı sonuçlar elde edilen güvenlik programları bu alanda çalışma yapan uzmanlar tarafından araştırılarak, bulunan bu programlar derlenip ülkemizdeki eğitim sistemine uygun hale getirilebilir ve geliştirilen bu programın ülke çapında bütün okullarda uygulanması zorunlu hale getirilebilir. Böylelikle okullarda fiziksel, sosyal ve psikolojik güvenlik önlemleri bağlamında bir standart yakalanmış olur ve bütün okulları o standarda ulaştırmak da genel bir amaç haline gelebilir.

Kaynaklar

- Akpınar, B. & Köksalan, B. (2010). Olağanüstü haller ve okul. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 151-158.
- Bracy, N.L. (2011). Student perceptions of high-security environments. *Youth & Society*, 43(1), 365-395.
- Çankaya, İ., Yücel, C., Tan, Ç. & Demirkol, A. (2014). Lise müdürlerinin görüşlerine göre okul güvenliği açısından kampüs okulların önemi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 65-71.
- Dönmez, B. & Güven, M. (2002). Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algı ve Beklentileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(4), 59-68.
- Dönmez, B. & Özer, N. (2009). *Okul güvenliği ve güvenli okul*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Dönmez, B. & Özer, N. (2010). Güvenlik kamera sistemlerinin yönetici ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16 (2), 215-230.
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(25), 63-74.
- Dönmez, B. ve Güven, M. (2001), *Ortaöğretim öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentileri*, VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetler Kitabı, Ankara: ODTÜ Eğitim Fakültesi, s.13.
- Geyin, Ç. (2007), *Genel liselerde okul güvenliği algılarının incelenmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güven, M. (2002). Okul güvenliğinde psikolojik danışmanların rolü ve görevleri. *Eğitim Araştırmaları*, 5(9), 68-72.
- Jacobson, G., Riesch, S.K., Temkin, B.M., Kedrowski, K.M., & Kluba, N. (2011). Students feeling unsafe in school: Fifth graders' experiences. *JOSN*, 27 (2), 149-159.
- Kişioğlu, A.N., Demirel, R. & Öztürk, M. (2005). Assessing the indoor environment of primary schools in the southwest of Turkey. *Indoor Built Environment*, 14(2), 141-145.
- Kütük, Ö. (2008), *Liselerde okul güvenliğine yönelik bir çalışma*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Memduhoğlu, H.B. & Taşdan, M. (2008). Okul ve öğrenci güvenliği: Kavramsal bir çözümleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3(34), 69-83.
- Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E. & Erkan, S. (2010). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul iklimine ilişkin algılarını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 213-224.

- Peruman-Chaney, S.E., & Sutton, L.M. (2013). Students and perceived school safety: The impact of school security measures. *Am J CrimJust*, 38, 570-588.
- Shelton, A.J., Owens, E.W., & Song, H. (2009) An examination of public school safety measures across geographic settings. *JSchHealth*, 79, 24-29.
- Turhan, M., & Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(1), 121-142.
- Türkmen, M. (2004), *Orta öğretim kurumlarında okul güvenliği ile ilgili yaşanan sorunlar*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi.
- Werner, D. (2014). Perceptions of preparedness for a major school crisis: An evaluation of missouri school counselors. *Journal of schoolcounseling*, 12(3).

Extended Summary

REVIEW OF THE STUDIES ABOUT SCHOOL SAFETY AND SECURITY IN TURKEY AND AT ABROAD

In recent years, when the news about the violence occurred in schools is investigated, the increase in the security problems at schools attracts people's attention. In order to turn the schools safer into places, it is very crucial to investigate this subject deeply and make academic works and assess the findings related with this issue. In this case, the purpose of this study is the investigation of the literature about the security problems faced with in schools in order to provide general knowledge and awareness about school safety and security. For this purpose, in this paper, the studies made in Turkey and abroad are investigated in terms of various variables. In order to provide data for this review paper, 13 studies done in Turkey and 5 studies done abroad were reviewed.

In order to increase the quality of the education in schools, the schools need to be safe and secure places for both students and the teachers. If the school environment is not safe and secure, students and teachers may have problems with both learning and teaching activities. The responsibility of security of the schools should be shared by school administration, families, society and government.

The findings of some studies done in Turkey demonstrated that the food sold in school canteens and the cafes around the school is not healthy, the controls of the school canteens are inadequate, the number of the security officers is not enough, cigarettes and alcohols are sold around the school and students can easily find these harmful objects (Turan & Turan, 2012). Schools are not prepared for the extraordinary situations and natural disasters (Turan & Turan, 2012; Akpınar & Köksalan, 2010). Police officers in schools do not know their responsibilities well (Ayar, 2010). Although the physical safety precautions are taken in schools, the paid attention for the psychological safety precautions of the students are inadequate (Dönmez & Güven, 2001). In addition to these findings, it is also found that students exposed to the violence in schools have problems in sharing these problematic situations with their teachers (Türkmen, 2004).

On the other hand, the findings of some studies done abroad showed that students studying in the high security schools think that the school polices are not necessary for the security of the schools. Moreover, students point out that there is no need for metal detectors and security cameras. In addition, students also expressed that the most important security problem in schools is the unjust manner about the subject of the discipline of school administrations (Bracy, 2011). In another study, it is found that students said that the physical security precautions lead them to feel insecure (Peruman-Chaney & Sutton, 2013). Furthermore, the teachers who took an education about crisis management find themselves more adequate than the teachers who did not take the same education (Werner, 2014).